

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

Pii papæ V. vita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

V I T A P I I P A P Æ V.

ANNO
CHRISTI
1566.Pius V.
quando
pontifex
electus?Res gestæ
Pii V.

PIUS V. Infuber prope Alexandriam in vico quodam Bosco ab incolis nominato, ex nobili Ghislieriorum prosapia natus, in iuuentute monasticam vitam professus, a Paulo IV. primum episcopus, deinde cardinalis creatus, & supremus inquisitorum declaratus; tandem Pio IV. e viuis sublato, præter omnium expectationem surrogatus est in locum eiusdem Pii IV. anno Domini 1566. v. 11. Idus Ianuarias, tempore Maximiliani II. imperatoris. Borromæi Columnæque cardinalium precibus Pii V. sibi nomen imposuit, ac decimosexto Kalendas mensis insequentis, qui dies ei natalis erat, coronam pontificiam accepit. Pileum suum Michaeli Bouellino suo ex sorore nepoti cessit, qui cardinalis Alexandrinus nominatus est. Porro vt gratum animi sui affectum, quo erga Paulum IV. promotorem suum ferebatur, manifestaret, cardinalem Carasam eius nepotem, sub Pio IV. vt ante iam dictum est, morte affectum, absolui procurauit, quod non vsque adeo criminalem inuenisset. Imperatori Ferdinando bellum contra Turcas in Hungaria gerenti, suppetias tulit. Officio inquisitionis tria aureorum millia adiecit, ex certis arcibus colligenda. Bullas contra aulicos & ecclesiasticorum luxum seuerè publicauit. Iudæum quemdam locupletissimum, quem ad Christianam religionem conuerterat, baptizauit, suæque familiæ adoptatum libere suis bonis frui permisit. Concilii Tridentini rigidus obseruator, episcopos omnes ad propriam residentiam redire mandauit. Cumque statuisset neminem sine præuio examine ad beneficium admittendum esse, eaque de causa quidam illi dixisset, id esse curiam destruere, respondit: Minus malum est destruere curiam, quam cultum Dei negligere. Solo suo verbo obsessum a malo dæmone liberauit. Contra hæreticos in Galliis succrescentes catholicis auxilium per comitem sanctæ Floræ misit, qui etiam victor inde rediit. Cosmæ Medicæo titulum magni ducis Etruriæ attribuit. Sanctum Thomam Aquinatem in numerum sanctorum ecclesiæ doctorum retulit. Diuersis ordinationibus

bus viginti duo cardinales creauit. Fœdus inter regem Catholicum & Venetos ad optatum finem feliciter deduxit; vnde omnium celeberrima contra Turcas naualis victoria Nonis Octobris anno 1571. consecuta est: quem diem solennem & festiuum esse voluit. Plures legatos ad principes Christianos destinauit, quibus eos ad maius bellum Turcis inferendum inflammaret. Graui calculi morbo pressus solebat exclamare: Adauge Domine dolorem, sed da patientiam. Ex eodem morbo Kalendis Maii anno 1572. cum maximo omnium dolore e viuus excessit, cum pontificatum annis sex, mensibus quatuor minus sex diebus obtinuisset. Sepultus est apud sanctum Petrum. Sedes duodecim diebus vacauit. Maximo semper zelo, quoad vixit, Christianam rempublicam promouere conatus est; in victu frugalitatem, in audientis assiduitatem, erga pauperes amicitiam reseruauit, ab omni ambitione alienus. Ab omnibus principibus summa ipsi reuerentia exhibebatur, nullusque erat, qui ei & fatisfacere & placere non contenderet. Quod ad iustitiæ administrationem spectat, ad seueritatem propensior habitus est.

ANNO
CHRISTI
1569.

CONCILIVM MEDIOLANENSE II.
P R O V I N C I A L E.

Quod Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis tituli sanctæ Praxedis, archiepiscopus Mediolanensis, habuit anno a Christo nato, MDLXIX. Pio V. pontifice.

EDICTVM DE CONCILIO PROVINCIALI II.

*In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii
& Spiritus sancti. Amen.*

Carolus Borromæus sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, vniuersis prouinciæ nostræ fidelibus salutem in Domino.

Qvos cælestis Sapiencia pastores & esse & dici voluit, eorum tanta, tamque grauis, atque adeo sancta sollicitudo esse debet, vt in iis, quæ ad castissimum Dei cultum,

Concil. Tom. 36.

T

ad ecclesiæ auctoritatem ac dignitatem, & ad cleri, populi-
que disciplinam non conseruandam solum, sed augen-
dam etiam pertinent, non voluntas, non diligentia, non
pietas denique illorum vlllo loco desideretur. Cum igitur
ad morum emendationem & ad Christianæ pietatis restitu-
tionem, amplificationemque Tridentini patres, duce Spi-
ritu sancto, optimorū consiliorum auctore, veterem illam
rationem aliis Conciliis decretam, renouandam statuerint,
vt tertio quoque anno prouincialis Synodus celebretur;
tertiusque is annus iam abierit, quo primum Mediolani
synodum eiusmodi habuerimus; & propterea nos, qui
Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopalem hanc cu-
ram gerimus, pro ea quam populis fidei nostræ commif-
sis debemus, sancta sollicitudine, voluimus iterum prouin-
ciæ nostræ episcopos, literis vnicuique illorum scriptis, in
metropolitanam nostram Mediolanensem ecclesiam ad
Concilium euocare, huiusque inchoandi diem certum
præscribere, nempe qui erit 24. Aprilis proxime sequentis.
Vt autem ceteris omnibus, atque singulis, qui possunt, de-
bentve iure, aut consuetudine, aut priuilegio eidem inter-
esse, peruulgata sit ac nota huius nostri Concilii indictio;
neve cuiquam vel rei ignorantia ad excusationem vti, vel se
contemptum, neglectumve esse, dicere liceat, iis ipsis vni-
uersis ac singulis, tum ceteris, qui sua interesse quauis ratio-
ne putarint; tum illis etiam, qui liberi sint, atque exempti,
quique nullius diœcesis intra prouinciæ nostræ fines con-
tinentur, hoc edicto publice proposito, illud idem signifi-
camus, indicimus, ac denuntiamus; iubemusque item illos
ipso omnes & singulos, qui interesse debent, huc in Con-
cilium conuenire ad constitutam eam diem, pœnis illis
propositis, quæ canonicis sanctionibus decretæ sunt.

Monemus præterea, ac per viscera Iesu Christi Domi-
ni hortamur omnes prouinciæ nostræ fideles, vt assiduis
precibus, reliquisque Christianæ pietatis officiis a Deo
misericordiarum, & patre totius consolationis, nobis
negotium tam salutare tractantibus auxilium implorent;
quo facilius nos, eius ope adiuti, in conspectu animi ha-
bentes exemplum grauissimæ & sanctissimæ disciplinæ,
quæcumque ad eam restituendam accommodata neces-
sariaque sunt, ea sine vllis hæsitacionibus decernamus,

ANNO
CHRISTI
1569.

ANNO
 CHRISTI
 1569.

tum ad Dei ipsius gloriam, tum ad eorum qui in nostra fide, curaque conquiescunt, salutem. In quarum rerum omnium fidem hoc edictum confici, auctoritateque nostra imprimi & nostro signo muniri, tum cancellarii nostri manu signatum, in vulgus publice proponi voluimus. Datum Mediolani die 16. Martii anno 1569.

ORATIO CAROLI CARDINALIS

TITVLI S. PRAXEDIS, ARCHIEPISCOPI

MEDIOLANENSIS.

Habita in prouinciali Concilio II.

ETSI quod, duce Spiritu sancto, a Tridentinis patribus decretum est, vt tertio quoque anno prouinciales Synodi habeantur, hæc causâ, patres reuerendissimi, satis explorata est, & ea quidem iustissima quamobrem iam tribus post primum nostrum congressum annis huc iterum conueniremus: tamen si quis rem ipsam attente intuetur, facile animaduertet, hoc iterati Concilii officium non solum Tridentino iussui debitum, verum etiam & temporum conditioni, & pastoralis nostri muneri, & initiis quæ proximo superiori Concilio iecimus, consequens ac plane necessarium. Iam cognoscitis, iam scitis qua in perturbatione reipublicæ Christianæ status versetur; quam funestæ hæreseon faces in finitimis prouinciis iam diu excitatæ, quam turbulenti inde in Gallia motus, quam multæ strages, quot pugnatæ editæ sint. Quid? quot templa vel augustissima diruta, delubra religiosissimis imaginibus & signis & ornamentis spoliata, vasa sacra erepta, reliquiæ sanctorum dissipatæ, sacerdotes & religiosi viri interfecti, sacræ virgines iniuriosius tractatæ, diuina polluta, omnia denique prostrata iacent. Quousque tandem irasceris Domine? quousque tandem vineam quam plantauit dextera tua, & populum Christi Iesu Filii tui sanguine expiatum, videbimus ita crudeliter, ita fœde diripi, vastari, dissipari? quousque cibabis nos pane lacrymarum, potum dabis nobis in lacrymis, & in mensura? Hæc autem mala, quæ pestifera sunt, quæ perniciofa, etsi a nobis interiecto quodam spatio abesse videntur, ita tamen vndique nos circumstant, & in foribus ipsis prope adsunt, vt in

Concil. Tom. 36.

T ij

singulas horas, vel momenta potius timendum sit, ne hæc aquarum vis in hanc prouinciam erumpat, totamque fluctibus suis euertat, nisi Dei ope, & pastorum summa vigilantia occuratur. Verum alia incommoda sunt, & ea quidem non leuia, quæ cum in visceribus prouinciæ nostræ hæreant, nos valde admodum commouere debent. Nam etsi superiori nostro Conuentu multa auctore Deo decreuimus, multaque post pastoralibus nostris vigiliis egimus, vt bene constituendæ huius prouinciæ signum aliquod sustulisse videamur: tamen multi adhuc sunt inueterati morum errores, & alia item, quæ a nobis cum emendationem plane desiderent, in iis corrigendis nostræ curæ ac sollicitudines hoc tempore euigilare debent. Ea est enim horum temporum conditio, vt homines alii mundi potius quam Dei amatores, animum iis rebus adiungant, quæ ad diuitiarum in primis & carnis sollicitudinem curamque spectant; alios vero aliis illecebris, aliis fallaciis quasi vinculis quibusdam irretitos teneat perpetuus ille humani generis hostis, qui tamquam leo rugiens, mortales circumit quærens quem deuoret. Si denique prouinciam vniuersam lustramus, omnia ad carnis occasionem, reclamante Apostolo, traducta in eo statu esse cernimus, vt adumbrata quædam, non solida illa veraque pietatis Christianæ species retineri videatur. Hæc mala quidem intestina cum sint, etsi illis quibus finitimas prouincias afflictas diximus genere inferiora, eiusmodi tamen sunt, ex quibus cum argumenti cuiusdam species, vulgi iudicio, hæreticis subministrari videtur ad tuendos suos errores: tum etiam id, quod Deus auertat, fieri facile posset, vt hominibus nostris, si in conscientiæ prauo habitu eos obsordescere patiemur, quasi fores aperiretur, aditusque patefieret ad nefariam hæreseon labem. Idque cum ex multis aliis, peneque innumerabilibus exemplis, tum ex hoc vno potissimū cognosci licet, quod populus Israeliticus cum in conuiujs & comessationibus, viuendique licentia versaretur, impura conscientia inquinatus, procliuius quidem delapsus est ad perniciosissimum idolorum morbum. hoc ipsum apostolus Paulus cum animaduertisset, Timotheum discipulum propterea illis verbis admonuit: *Conscientiam bonam habe, quam multi repellentes in fide naufragauerunt.* Vnde tandem, patres, tot veteres hæreses, quæ

1. Tim. 1.

ANNO
CHRISTI
1569.

olim restinctæ in hæc tempora inciderunt, nisi ex depravatis contaminatisque gentium moribus? Vt enim vetus aliquis morbus recrudescit, si recenti vel leuissimo malo corpus afficitur, sic hæreseon pestem, quibus iam ecclesia variis temporibus vexata est, antiquorum patrum virtutibus, tamquam salutaribus remediis, olim compressam, nostrorum temporum corruptela quasi veterem morbum iterum ingrauescere videmus. In hoc igitur rerum discrimine videte quanta nobis, qui Christiani exercitus antesignani, & animarum medici sumus, necessitas imposita esset, vt Concilium iniremus, quo plures & ad propulsanda pericula, & sananda vulnera in vnum, Spiritu sancto duce, conuenientes, a Deo misericordiarum & patre consolationis auxilium facilius implorarem; tum etiam quo cautius res multorum iudicio, & consensu constitutæ essent, eo promptiori animo, propensiorique ad obediendum voluntate, ab iis susciperentur, quorum saluti maxime consulere debemus. Hoc nostrum munus est, hoc nostrum officium, patres. Etenim si in episcopalis dignitatis excelsa sede collocati sumus, tamquam e specula quadam pericula prospicere, eaque propellere nos oportet, si quæ iis imminet, qui in nostra fide nostraque cura conquiescunt: si parentes item filiorum incolumitati paternam curam adhibere: si pastores ab ouibus, quas sacrosancta sua morte Iesus Christus ex inferi faucibus atque ore eripuit, nunquam oculos deiicere; & si quæ impura vitiorum labe extabescunt, salis acrimonia sanare: si quæ demum in morum tenebris aberrantes sunt, iis præluere debemus. Nam vt summus ille rerum opifex principio cum cælum, quod intuemur effecit, stellarum multitudine ornauit, quæ solis splendore illustratæ, in nocte super terram lucerent; sic in spiritali huius sæculi renouatione, prout in ecclesia, tamquam in quodam cæli firmamento prophetas & apostolos, pastores & doctores, qui quasi stellæ, sempiterni illius solis Christi Domini lumine illustrati, huic tenebrosi sæculi caligini præessent, & ab humanis mentibus tenebras depellerent quodam illustris sanctæque disciplinæ splendore. Hos igitur, quos cælestis Sapiencia pastores esse, & in apostolorum tamquam in parentum locum succedere voluit; *Pro patribus tuis nati sunt tibi filii*, inquit *Psalm. 44.*

Propheta; quid est cur eos parentes, eos duces, eos magistros non imitemur? Illi in constituenda nascente tunc Christiana republica, maximisque rerum difficultatibus, hac Conciliorum ratione vsi, cum confusam illam errorumque tenebris implicitam mundi faciem euangelicæ disciplinæ lumine illustrarint, tum ad eam restituendam exemplum nobis præbuerunt, vt in tanta scilicet rerum perturbatione, & in hac tetra peccatorum caligine nos, qui eorum locum tenemus, osque Domini sumus, & e quorum labiis, tamquam ab angelis Domini exercituum, populi legem requirunt; a fonte lucis Spiritu sancto, in cuius nomine hodierno die congressi sumus, salutare vitæ leges haurientes, doceamus prouinciæ nostræ homines ambulare vt filios lucis, & afferre fructus lucis in omni iustitia & bonitate, & veritate; probantes quid sit beneplacitum Deo, nec communicantes operibus infructuosis tenebrarum. Nec vero existimemus, patres, muneris nostri partes omnino expletas a nobis esse in iis quæ tribus ante annis hoc ipso in loco multa constituimus: quoniam si rem omnem ita spectamus, quemadmodum sane debemus, opus ministerii nostri inchoasse quidem, sed perfecisse certe non videbimur. At vero est cur expleamus; ita rerum status postulat, ita sæpe multis locis vnumquemque nostrum Apostolus monet: *Vide, inquit, vt ministerium, quod in Domino accepisti, expleas: dedit enim pastores & doctores in consummationem sanctorum, in opus ministerii ad ædificationem corporis Christi.* Ergo si ad consummationem, & ad perfectam quamdam sanctitatis disciplinam tota ministerii nostri ratio spectat; inanes profecto conatus nostri, frustra que suscepti essent labores, iactis primum illis fundamentis, nisi reliqua quæ ad ædificii extruccionem & consummationem desunt, perfici contendamus omni summo studio. Nam quo tempore huc primo in Concilium conuenimus, populis nostris, tamquam paruulis aut certe infirmioribus, si præter lac escam dedimus, at solidiorem cibum tum præbere vix potuimus; idque Christo Domino magistro, qui multa cum haberet, quæ apostolis diceret, non omnia tamen vno tempore eos docuit, propterea quod ad ea portanda tunc sane essent minus idonei. Et quemadmodum is

Ephes. 4.

ANNO
CHRISTI
1569.

longo temporis progressu, tum excitatis sanctorum patrum mentibus, tum sacrosanctis habitis Conciliis, ecclesiam suam doctrinae splendore in dies magis atque magis illustrare voluit, cum vel momento temporis id ipsum praestare potuisset: sic nobis qui matrem ecclesiam colimus, atque obseruamus, illud ab eius benignitate sperandum est, vt & nunc & in posterum, prout temporum ratio requireret, ea patefaciat atque aperiat, quaecumque superioris nostri Concilii temporibus non opportuna ipsius Dei Spiritus nobis non suggessit, vt illa fidelibus nostris tunc traderemus. Illud praeterea accedit, quod quemadmodum agricolis vsu saepe venit, vt postquam semel agrum bene coluerint, eumque a rubis inutilibusque herbis purgarint, vites putarint, & arbores interlucarint, nisi crebro eadem culturam adhibuerint, ager, qui illorum studio enituit, horridus, incultusque fiat; sic fideles, qui agricultura Dei sunt, vbi nostris vigiliis ac studiis, quae superiori Concilio adhibuimus, ad aliquem nitorem adducti sunt, nisi saepius ad ea, quae post succreuerunt, amputanda redeamus, facile ille pristinus cultus temporis progressu horrescit: tum si quae etiam deprauata consuetudo diuturnitate fulcitur, ita alte radices egit, vt velut hedera late sese diffundens, saepe vix aut ne vix quidem euelli queat. Itaque cum in perpetua quadam agri dominici colendi ratione nostrum munus pene totum positum esse debeat, diligentes agricolas vnique nostrum imitandos Deus apud Ieremiam proponit his verbis: *Ecce constitui te super gentes, super regna, vt euellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & aedifices, & plantes.* Quod si fortasse pauca erunt quae nostris aliis constitutionibus addi oportere videbuntur, vtilitas tamen non parua neque exiguus fructus ex hoc ipso Concilio existet, si nos superiora decreta in conspectu quasi in speculo quodam habentes, contemplantur, si quae vel nostra, qui iussimus, vel aliorum, quibus iussum est, culpa contracta est in illis exequendis; aut si quae sunt, quae certis quibusdam causis nec per nos, nec vero per illos praestari adhuc licuit: hocque pacto, tum si quid culpae admissum est, quoniam officio nostro ante defuimus, id sedulo emendemus, tum difficultatum ratione hoc ipso in loco agitata & diligenter explicata, adhibea-

Cap. 1.

mus quæ opportuna erunt remedia. Habetis igitur, patres reuerendissimi, causas, quare huc iterum conuenimus, tum etiam intelligitis, quam grauis rerum tractatio nobis proposita sit, quæ tota ad sananda huius prouinciæ vulnera, ad pericula animarum propulsanda, ad dissiuendas morum tenebras, ad agri denique dominici cultum pertinet. Idque plane omne, quantum in nobis est, ita præstare debemus, vt primum quæ semel per nos decreta sunt, ea nos quo maximo possumus, & quo certe debemus studio, exequi contendamus: deinde si omni pietate, certa que animi deliberatione in hoc ipso Conuentu supplere studeamus quæcumque superioris Concilii decretis defunt, ad restituendum illum prope deflorescentis Christianæ pietatis cultum; post si qua vitiorum zizania tribus ab hinc annis subdolos ille operarius fatanas in hac prouincia conseruit, operam demus, vt eorum stirpes studiis nostris omnino conuellamus. Iam hic duce Spiritu sancto adsumus, reuerendissimi patres, vt prouinciale nostrum Concilium iterum celebremus; in qua muneris tractatione pro rei grauitate animo menteque reputemus, quæ nobis potissimum proposita esse debeant. Ac primum quidem perspicuum est, quam turpe, quam detestabile sit in eo quod Christi legatione fungimur, Deique ministri sumus, si non Christum ipsum, non quæ Dei sunt, sed quæ nostra quæramus: Oportet igitur nos depositis cupiditatum nostrarum perturbationibus, oculisque mentis in cælum coniectis, non utilitates nostras, non commoda, non hominum honores spectemus, non rebus nostris, non popularibus studiis, non laudi, non gloriæ nostræ, sed Christo seruiamus, cui omnem gloriam, omnem laudem, omnem honorem debemus. Neque enim est cur aut nobis ipsis aut hominibus placeamus; siquidem quis inde fructus, si nos ipsos amantes, animæ nostræ iacturam faciamus? ecquæ utilitas nobis existet, si iram Dei in nos concitantes, hominum beneuolentiam populari quadam indulgentia conciliemus? Audiamus Paulum clamantem: *Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Dissipat autem Deus ossa eorum, qui hominibus placent*, inquit Propheta. Ergo ad Dei voluntatem, tamquam certam normam, consilia, cogitationes, studia & actiones nostras dirigamus. Deinde hic eo animo, caque

Galat. 1.

Psalm. 52.

Si hominibus placerem, Christi seruus non essem. Dissipat autem Deus ossa eorum, qui hominibus placent, inquit Propheta. Ergo ad Dei voluntatem, tamquam certam normam, consilia, cogitationes, studia & actiones nostras dirigamus. Deinde hic eo animo, caque

ANNO
CHRISTI
1569.

eaque mente adesse debemus, vt non coacti, sed sponte, liberaque voluntate, non, vt in plerisque actionibus fieri solet, aut consuetudine, aut quadam officii specie, nec fecte, nec simulate, sed vera solidaque rerum agendarum deliberatione rem omnem tractemus, ita vt non adumbratam quamdam sed expressam illam disciplinæ Christianæ formam afflante Spiritu sancto decretis nostris restituere curemus, quam nascente ecclesia instituit viuus sermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis. Nam si vitiorum semina non funditus tollere studemus, sed satis id esse putamus, vt externa quædam tantum, quæ oculis offensionem in vulgus præbent, quasi leui manu emendemus; id nobis eueniet quod agricolis, qui dum herbas inutiles radicitus euellere negligunt, quæque solum e terra extant amputant, ne agrum quidem a stirpibus noxiis purgant, sed etiam quod plane nolunt, id sane efficiunt, vt vberiores paucis post diebus emanent. Nec vero est cur a muneris nostri ratione deterreamur, vel quia his pastoralibus nostris studiis actionibusque animos eorum exulcerari videamus, qui filii sunt perditionis; vel quia populares illæ, quibus quasi ficus foliis deformes, prauique mores contegi solent, voces audiantur. Non ferunt hæc tempora veterum Canonum seueritatem: sic iamdiu viximus, sic vixerunt, ita egerunt qui ætate antecesserunt; vitæ institutum nihil est quod mutemus. At nos hæc, atque adeo alia eiusmodi contemnamus, proponamusque nobis ob oculos libertatem illam spiritus, & virtutem, qua armati patres nostri apostoli, qua muniti martyres, qua instructi nostri ordinis sanctissimi homines, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius huius ecclesiæ antistes qua affecti alii religiosi viri, apostolico quodam animorum ardore flagrant, nullis non minis, non hominum clamoribus, non furoribus, quasi tribunitiis fracti, nec debilitati pro Dei gloria, pro gregis commissi salute, forti, constantique animo adhibuerunt illam quasi censoriam virtutem, acerrimam peccatorum vindicem. Eorum fere exemplo adducti nos quoque apostolica illa constantia & euangelica virtute, qua vna nihil est in ecclesiasticis pa-

storibus illustrius, nihil magis necessarium, sine metu, & constanter certe agamus, atque adeo perficiamus quod euangelium docet, quod Christus iubet, quod ratio præcipit, quod gregis salus, quod ecclesiæ auctoritas dignitasque postulat. Nam si contra a nobis fiet, in formidoloso illo Dei iudicio, cum animarum quæ in fidem & curatio- nem nobis traditæ sunt rationem reddemus, tum aliorum nos accusantium vociferationes, & irati iudicis, nos item acerbe obiurgantis, eas voces audiemus; Si speculatores eratis, cur cæci? si pastores, cur gregem vobis commissum errare permisistis? si sal terræ, quonam modo euauistis? si lux eratis, cur sedentibus in tenebris & umbra mortis non illuxistis? si apostoli, cur apostolica virtute non vsi, cuncta egistis ad hominum oculos? si os Domini, cur muti? si vos huic oneri impares esse sentiebatis, cur tam ambitiosi? si pares, cur ita desides, ita negligentes? nihil vos propheta- rum voces, nihil euangelii leges, nihil apostolorum exem- pla, nihil pietas, nihil religio, nihil ecclesiæ labentis status, nihil hic formidolosus iudicii dies, nihil præmia, nihil sup- plicia, æternique cruciatus mouerunt? Has horribiles irati iudicis voces nobiscum, patres, animo menteque repute- mus, vt iis, atque adeo aliis excitati in hac sacrosancta tam grauium rerum tractatione non remisse, non leniter, non timide, non negligenter, non dissimulanter, sed sincere, & constanti sanctaque sollicitudine, Deum solum specta- tes, quod in nostro officio nostroque munere positum est agamus & perficiamus, duce Spiritu sancto, omnium actio- num, & consiliorum moderatore. Cui gloria sit & honos sempiternis ætatum sæculis. Amen.

IN NOMINE
SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS,
PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI.

Nos Carolus Borromæus, sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Praxedis presbyter cardinalis, Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Mediolani, de consilio & assensu reueren- tissimorum patrum, coepiscoporum nostrorum, in prouinciali no- stro Concilio Mediolanensi secundo, hæc, quæ sequuntur, constitui- mus ac decernimus.

T I T V L V S I .

ANNO
CHRISTI
1569.

QVÆ AD FIDEM TVENDAM, SACRAMENTA
ministranda, & alia pastoralia munera pertinent.

Decretum I.

EPISCOPVS, edicto quotannis publice proposito, omnes & singulos suæ diœcesis homines, etiam quauis dignitate, gradu, honoreve præditos, moneat, eisdemque in virtute sanctæ obedientiæ, ac pœna excommunicationis latæ sententiæ proposita, id iubeat, vt si eorum quispiam iam scit cuiusuis sectæ hæreticos homines, eove nomine suspectos, aut infames, aut quouis modo a fide catholica aberrantes, aut qui verba hæreticalia protulerint, aut qui hæreticorum libros, scriptave, quæ quouis modo auctoritate sedis apostolicæ prohibita sunt, legunt, vel apud se habent, decem ad summum diebus post edicti promulgationem, si vero in posterum sciet, decem diebus, postquam id norit, illos omnes & singulos, vel ipsi episcopo, vel hæreticæ prauitatis inquisitori denuntiet.

Parochis autem suis iubeat, vt edictum eiusmodi in singulos annos semel quadragesimæ initio, iterum ineunte Domini aduentu, publice in sua quisque parochia, cum in Missa frequentior populus adest, de scripto ipsi pronuntient & promulgent.

Decretum II.

QVO studiosius parochi in eam curam, quæ constitutione de fidei initiis, a parochis tradendis, superiori Concilio præscripta est, incumbant; id etiam curet episcopus, vt in singulis diœcesis suæ opidis & vicis doctrinæ Christianæ sodalitas instituat, quæ in eo munere ipsos parochos adiuuet. Cuius rei causâ libellus, quem vnusquisque episcopus in suæ diœcesis scholis, eo nomine institutis, adhibere poterit, iussu nostro edetur. Quibus autem locis sodalitas eiusmodi institui non poterit, in iis duo tresve homines saltem deligantur, auctoritate grauiore; qui pro Christiana pietate id sollicitudinis suscipiant, vt pueros adolescentescve ad parochum inducant, a quo in ecclesia illi fidei rudimentis imbuantur.

Decretum III.

V T detestabile blasphemix scelus quam diligentissimè
Concil. Tom. 36. V ij

me fieri potest, tollatur; præter ea quæ superiori Concilio provinciali sancita sunt, id episcopi studeant, vt in sua quisque vrbe & diœcesi, hominum, qui zelo religionis accensi sint, sodalitatem Dei nomine instituant, præscriptis eidem sodalitati regulis vna cum indulgentiis in bulla expressis, quam felicitis recordationis Pius quartus eius rei causa confecit.

ANNO
CHRISTI
1569.

Decretum IV.

QUÆ de quavis scientia problemata, vel axiomata, vel alia quavis eius generis publice exercendi ingenii causa, aliave ratione proponi solent, curet episcopus ne in posterum antea proponantur, quam ab ipso, aut ab iis, quos huic rei præfecerit, cognitum sit, nihil in iis subesse, quod doctrinæ fidei, & pietati Christianæ repugnet.

Decretum V.

SVMORVM pontificum bullas, quæ quotannis de quavis causa ab illis edentur, episcopus duobus saltem post mensibus, quam illas Romæ editas cognouerit, in sua diœcesi eas potissimum promulgandas curet, quas promulgari in iis ipsis iussum erit; tum illas item, quas ad ecclesiæ suæ gubernationem pertinere aliqua ratione posse iudicabit. Quarum omnium bullarum librum confici, & in episcopali archiuo asseruari iubeat. Metropolitanus autem cura sit, eas omnes, cum primum acceperit, & ad singulos prouinciæ episcopos mittere.

Decretum VI.

EPISCOPVS, cum ad visitationis munus sacerdotes idoneos adhibere potest, ne aliis inferioris ordinis clericis vtatur.

Decretum VII.

QVO magis fideles ad rerum diuinarum cultum excitentur, episcopus non in sacramentorum solum administratione, verum etiam cum consecrationis, quæ cuiquam ecclesiæ, altariue adhibetur, vel benedicendæ campanæ, vel velandæ monialis, vel alterius cuiusvis rei consecrandæ munus in conspectu populi aggreditur, illius mysterii, quod tractat, vim & rationem pie explicet.

Decretum VIII.

QUÆ ecclesiæ vel cathedrales vel collegiatæ peculiarem parochiam habent, neque eius parochiæ curatio ad

ANNO
CHRISTI
1569.

certas personas ex officio pertinet, in iis curet episcopus, ut quibus ea ipsa cura committetur, certum stipendium aut emolumentum ad eorum vitam honeste sustentandam, ipsius episcopi arbitrio, a capitulo, vel ab iis ad quos spectat, attribuat.

Decretum IX.

C V I in ecclesia cathedrali id muneris datum est, ut oleum, aut chrisma sacrum plebanis, aliisque distribuatur; is in librum, eo nomine confectum, illarum ecclesiarum nomina referat, quibus dederit. Pari ratione prepositi, plebanive, in libro notent eas ecclesias parochiales, quibus singulis annis sacra olea distribuerint.

Si vero omnes ne illa aliis deferenda dent, nisi iis, qui sacris ordinibus initiati sunt. Hoc ipsum etiam seruetur, cum parochus ad sacrum oleum agris ministrandum accedit, ut ipse scilicet, non laicus homo, illud in itinere deferat.

Decretum X.

C V M id nostra superiori provinciali Synodo de compatribus prescriptum sit, ut illi tales deligantur, qui suscepti muneris partes explere possint; id autem ipsi prestare non queant, si ne rudimenta quidem fidei norint: idcirco ea cura sit parochis, ut quos compadres ita imperitos noverint, ut symbolum fidei, siue ea quae in symbolo continentur, ignorent, illos eo officio suscipiendi de baptismo infantes, fungi ne patiantur.

Decretum XI.

Q V O D superioris Concilii provincialis decreto de duabus eucharistiae particulis ad agrum deferendis constitutum est, id quoniam non sine difficultate ubique & semper obseruari potest; ideo ubi episcopi iudicio, vel loci distantia, vel itineris temporisve difficultas, vel alia causa impedit, quo minus illud prestari possit, tum licebit sacerdoti eam sanctissimae eucharistiae particulam solum deferre, quam aeger percepturus est; ita tamen ut cum inde parochus redit, non superpelliceo, non stola indutus sit, neque tintinnabulum pulsetur, neque umbella adhibeatur, extinctis etiam luminibus, non palam vasculum deferatur.

Decretum XII.

P A R O C H I paschae tempore, sanctissimae eucharistiae

sacramentum iis tantum ministrent, qui non modo tunc in parochia sua finibus habitant, verum etiam maiorem anni partem, aut sex saltem menses in ea habitaverint: nisi sint qui paucioribus ante diebus mensibusve illuc habitatum venerint eo animo, ut in ea domicilium habeant; nisi item qui ab episcopo, propriove paroco facultatem scripto concessam exhibuerint alio loco communicandi; tum praeterea nisi peregrini sint & advenae homines, idque in parochia aliqua dioecesis; quod si in vrbe, tum in cathedrali ecclesia eucharistiae sacramentum perciperint. Horum autem peregrinorum & advenarum, eucharistiae sacramentum percipientium, nomina, cognomina, originis seu domicilii locus vno in libro fideliter asseruando a paroco ante omnia annotentur. Quare singulis diebus, cum in pascha resurrectionis Domini nostri Iesu Christi sacramentum eucharistiae administrabunt, ante quam illud cuiquam praebent, ad populum conuersi, denuntient, ut si quis eorum, qui adsunt, parochiae suae incola non est, ad suam quisque parochialem ecclesiam abeat, ubi quemadmodum Canonum sanctionibus iussum est, eo tempore sacram eucharistiam sumat.

Parochi vero urbani admoneant atque hortentur crebro eos qui rus saepius solent, ut festis diebus illis solennibus, nempe die natali Domini, in quadragesima & hebdomada sancta potissimum, paschae tempore, ascensionis Domini die, in celebritate corporis Domini, die pentecostes, ruri non habitent, sed in vrbe, atque in frequentioribus opidis; ubi a rusticatione feriati, sacris & diuinis officiis intersint; de verbo Dei conciones audiant; ceteraque Christianae pietatis munera praestent: quae ab vnoquoque Christiano homine debita solennes & statim illi dies maxime requirunt.

Decretum XIII.

Qui paschae tempore eucharistiae sacramentum non sumperint, si postquam ter aut vnica monitione, quae vna pro tribus satis sit, etiam generatim moniti, in contumacia perseverarint: iubeat episcopus, eos ipsos ecclesiae ingressu & ecclesiastica sepultura interdictos, in propria parochiali ecclesia denunciari; tum eorum nomina descripta ad cathedralis & parochialis ecclesiae valuas affigi: si ve-

ANNO CHRISTI 1569. ro in contumacia perseuerarint, in eos præterea, prout iuris est, animaduertat.

Decretum XIV.

EPISCOPVS de vita & moribus mendicorum vagantium diligenter inquirat; in itaque aliqua ratione curet omnino, vt sacro paschæ tempore illi communicent.

Decretum XV.

PAROCHVS cum vel sacrosanctam eucharistiam, vel extremæ vnctionis sanctum oleum ad ægrum defert, in via septem psalmos ex animo pieque dicat, vel alias religiosas preces.

Decretum XVI.

ORATIO, quæ quadraginta horarum dicitur, ne vlla in ecclesia extra ordinem constituatur, sine episcopi concessu. Isque eam ita sancte geri curet, vt pii illius instituti ratio exigit.

Decretum XVII.

QVOD summus pontifex Pius V. propositis excommunicationis, aliisque pœnis iussit, medicos ab ægrotantis curatione post triduum abstinere, nisi eo tridui spatio, de peccatis suis confessus ille sit; id episcopus curet quam diligentissime obseruari. Rationemque præterea aliquam statuat, qua medicis ipsis facilius exploratum esse possit, ægrum peccata sua vere confessum esse.

Decretum XVIII.

NE parochi vsurarium manifestum, vt Gregorii X. constitutione sancitum est, etiamsi in testamento, aliave quadam vltima voluntate ipse mandarit ea restitui quæcumque vsuræ nomine acceperit, in sepulturam ecclesiasticam tradant, nisi pro eorum facultatibus, re ipsa illis satisfactum sit a quibus vsuras exegerit; aut si ii absunt, episcopo, vicariove eius, vel parochi, intra cuius parochiæ fines ille dum vixerat habitabat, vel notario publico de restitutione cautum sit pignoribus, aut idonea sponfione facta.

Qui vero parochus id generis hominem sciens sepeliet, is nouerit se excommunicationis pœna affectum esse ex Clementis quinti constitutione in Concilio Viennensi edita.

Decretum XIX.

SVPERIORIS prouincialis Concilii constitutione, etsi

contractus depositi, ex quibus aliquid vltra fortem percipitur, tum rei venditionis, quæ modico precio fit, adhibita redimendi pactione, tum alios præterea quosdam contractus, ex sacrorum Canonum iure, & probatorum patrum sententiis, tamquam manifeste vsurarios improbauimus; tamen quoniam sæpe, ficto meri depositi & liberæ emptionis nomine, quasi liciti contractus specie vsuræ occultantur, idcirco & cum eis qui eiusmodi contractuum aliorumve specie qui vetiti sunt vsuram commiserint, & cum notariis qui scientes rogati conscripserint, prout iuris est, agatur.

ANNO
CHRISTI
1569.

Decretum XX.

QVIBVS ob infirmam valetudinem, aut ob aliam iustam causam permissum erit, quadragesimæ diebus carne, aut aliis eo tempore vetitis cibus vesci, eos parochi pie illud admoneant, ne publice neve etiam cum domesticis, sed separatim in remotiori ædium loco, eius generis cibum capiant, vt ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quam ob ingluuiem facere cognoscantur.

Decretum XXI.

QVO diligentius studeant, qui excommunicationis pœna affecti sunt, in sanctæ matris ecclesiæ gremium restitui, ac ne alii eorundem commercio consuetudineve per imprudentiam vtantur, nos veterum Canonum auctoritatem secuti, id iubemus, vt episcopus, cum excommunicationis sententiam contra aliquem tulerit, eumque excommunicatum palam denuntiari iusserit, eius nomen & cognomentum ad cathedralis & propriæ parochialis ecclesiæ valuas affigi; tum descriptum mitti curet parochis & vrbanis & diœcesanis, qui primo saltem cuiusque mensis dominico die illum populo excommunicatum denuntient: neque hoc agere desistant, quoad ipsis episcopus significarit eundem matri ecclesiæ reconciliatum esse. Quod si tres menses is excommunicationis vinculo irretitus permanserit, illius nomen & cognomen episcopus tum reliquis huius prouinciæ episcopis, tum illis præterea denuntiet ac significet, quorum diœceses sibi finitimæ sunt. Cum autem ille ipse ad matris ecclesiæ gremium redierit, quibus antea illum excommunicatum episcopus

ANNO
 CHRISTI
 1569.

scopus denuntiauerat , iis eundem absolutum quamprimum significet. Quod si quis per annum in excommunicatione permanserit , ad episcopum parochus eum deferat , vt contra illum agatur , quemadmodum & Canonum iure , & summorum pontificum sanctionibus decretum est.

Decretum XXII.

I V B E A T episcopus , vt dominico illo die , qui quatuor statuta ieiunii tempora , quibus ordinis sacramentum ministratur , proxime antecedit , parochi non solum solenne illud ieiunium huius rei causa institutum denuntient , verum etiam in sua vnusquisque eorum parochiali ecclesia supplicationes litaniasque pie ac religiose vel intus habeat , vel prosequente fidelium multitudine , foris ecclesiam , sicut moris est , obeat : vt Dei , sanctorumque ope impetrata , tum episcopus in eorum delectu , quibus ordines conferet , Spiritus sancti lumine illustretur ; tum illi , quibus conferuntur , in vitæ sanctitate , doctrina , religiosisque virtutibus proficiant.

Decretum XXIII.

V T quod summus pontifex Pius quintus in explicatione decreti Tridentini , quod est sessione VII. cap. 2. constituit , executionem habeat ; episcopus ne clericum vllum regularem , neque saecularem , qui regularium more in communi vitæ disciplina sit , beneficiumque ecclesiasticum non habeat , ordinibus sacris adscribat , nisi a superiore fidem ille attulerit , se religionis , cui adscriptus est , professionem confecisse , iuratusque affirmet , scripto manu sua subsignato , coram episcopo se id sponte fecisse , aut ratum habuisse. Illud autem scriptum in archiuo asseruandum episcopus curet.

Decretum XXIV.

Q V I C V M Q V E aliquem ecclesiasticum ordinem suscipit , is , vt Tridentino Concilio iustum est , certæ ecclesiæ adscribatur , in qua functiones , quas ei episcopus præscripserit , obeat : nec vero alius eidem ordo ante conferatur , quam ipsi episcopo fidem testimoniumque ille attulerit se in ecclesia , cui adscriptus est , præstitisse præscriptas sibi functiones. Si vero aliqua de causa eodem tempore ex sacrorum Canonum permisso , plures ordines mino-

res clerico episcopus contulerit ; eidem præscribat arbi-
tratu suo functiones, ad vnumquemque minorem ordi-
nem, quem ille susceperit, pertinentes.

ANNO
CHRISTI
1569.

Decretum XXV.

ILLVD maxime episcopus interdicit, ne animarum cu-
ratores, qui in hæreticorum finibus vel in locis finitimis ha-
bitant, vbi vnicuique liberum est publice & impune hære-
ticorum more viuere, matrimonii, quod inter parochiæ
suæ & illorum locorum incolas contrahendum est, secun-
dam denuntiationem faciant, neque eos matrimonio con-
iungant, aut denuntiationum, quæ matrimonio celebra-
ndo factæ erunt, fidem ac testimonium ad ea ipsa loca, vbi
illud ineundum est, mittant ; nisi prius eius, qui in locis hæ-
reticorum, aut hæresis nomine suspectis habitat, nomen
& cognomen episcopo denuntiarint, ab eoque impetra-
rint facultatem, alias denuntiationes faciendi, matrimo-
niique celebrandi, vel fidem denuntiationum illuc mit-
tendi, quæ eo nomine factæ sunt. Quam facultatem epi-
scopus ne det, nisi prius de fide catholica illius hominis
cognouerit, qui ea loca incolit, aut nisi item sibi omnino
exploratum sit, matrimonium eiusmodi non contrahi cum
hæreticis.

Decretum XXVI.

TRIDENTINA constitutio de matrimoniis, quæ cum
vagabundis hominibus iniri quandoque solent, seruetur a
parochis vel diligentissime.

Nec vero ipsis parochis facultatem, vt illos vagos ho-
mines matrimonio iungant, episcopus ante det, quam no-
rit, eos & solutos esse, & a catholica communiõne non alie-
nos. Matrimonii denuntiationes a parochis tum demum
fiant, cum vir & mulier, eorumve parentes, vel ii qui puel-
læ curam habent, id postularint ; sique ambo diuersis in pa-
rochiis habitant, tum in vnius & alterius item parochia
item fiant. Eas autem denuntiationes ne vlla quidem ex par-
te remittere eis liceat, nisi proprii episcopi concessu, id-
que causis iure permissis. Caueant autem parochi, ne alie-
næ parochiæ sponsum, sponsamve ante matrimonio iun-
gant, quam testimonium ab illius, qui intra parochiæ suæ
fines non habitat, parochi, si eiusdem, vel finitimæ, aut
non nimis longinquæ diocesis ille sit, scriptum acceperit ;

ANNO
CHRISTI
1569.

cuius testimonii fide sibi testatum fiat, ex Tridentini Concilii præscripto denuntiationes, quæ necessariae sunt, aut ordinarii sui voluntate omissas esse, aut factas quidem, nullumque legitimum impedimentum ab vlllo homine significatum, quo minus tale matrimonium contrahi liceat. Illud vero testimonium si a parochio alienæ diœcesis fiet, ab ordinario loci, aut ab eo cui hoc ille delegarit, subscriptione ac sigillo comprobatum sit.

Decretum XXVII.

Q V I sponsalitia contraxerint, si vna ante coierint quam coram parochio & testibus matrimonium inter eos celebratum sit, illius peccati, quoniam in eo sæpe delinquitur, absolutionem episcopo reseruatam esse volumus, grauemque illis poenitentiam imponi.

Decretum XXVIII.

N E parochus vlllo alio loco, quam in ecclesia ipsa, quæ sacramentorum proprius locus est, sponfos matrimonio iungat, nisi ex facultate ab episcopo permiffa.

Sponfi autem, cum in ecclesiam conueniunt, vel ad matrimonium contrahendum, vel accipiendam benedictionem, ne parochus vlla cuiusuis generis musica instrumenta afferri patiatur. Quod si ab ipso moniti id facere contempserint, tamdiu eis matrimonii celebrationem aut benedictionem differat, quoad sancte, vti debent, ob id ad ecclesiam accesserint.

Decretum XXIX.

C O N C V B I N A R I I legitime admoniti, si concubinas non eiecerint, abduxerintque se omnino ab earum consuetudine, contra eos episcopus etiam Tridentini Concilii auctoritate & excommunicatione, tum aliis præterea poenis, feure agat.

T I T V L V S I I .

Q V A E A D M I S S A M , D I V I N A O F F I C I A ,
ecclesiæ cultum, & ad ecclesiasticos spectant.

Decretum I.

Q V O D patrum decretis & Tridentino Concilio sancitum est, vt ne alienæ diœcesis clerici absque commendatitiis literis ab vlllo episcopo recipiantur, quo faci-

lius illud executionem habeat; parochus quispiam, vbi primum cognouerit in parochia sua ecclesiasticum hominem alienæ diœcesis vel domicilium constituisse, vel apud aliquem diuertisse, vel in caupona hospitio exceptum esse vt aliquot dies commoretur, quamcitissime poterit, octo ad summum dierum spatio, eius nomen & patriam, si in vrbe est, episcopo, eiufve vicario; sin autem in diœcesi, foraneo vicario illius regionis denuntiet. Eorum autem cuiusque cura sit, illum ad se accersere, mandareque literas commendatitias sibi ab eodem ostendi; quas tamen vicarius foraneus non comprobabit, nisi consulto episcopo. In iis autem comprobandis ea feruentur, quæ superiori item prouinciali Synodo hoc de genere constituta sunt.

Decretum II.

QVÆ Missas celebrandi facultas sexto quoque mense ex superioris Concilii decreto renouanda, ea vel longiori temporis spatio arbitrato episcopi concedi, vel semel concessa, prorogari possit.

Decretum III.

NE in monialium ecclesiis, ac ne in iis quidem quæ episcopi curæ subiectæ non sunt, sæculari cuiquam sacerdoti, etiam si vbique celebrandi facultas generatim, nisi a sede apostolica ei data esset, Missæ sacrum facere liceat, præterquam cui nominatim id ab episcopo concessum est. Qui contra admiserit, a Missæ celebratione suspensus sit eiufdem arbitrato.

Decretum IV.

ECCLESIASTICA dignitate, aut canonicatu præditus, si in ecclesia, vbi eam eumve obtinet, Missas conuentuales pro ratione ipsius aut dignitatis, aut canonicatus ad episcopi, ex Tridentini Concilii auctoritate, præscriptum celebrare contempserit, vel neglexerit; non solum tridui distributionibus, vt superiori Synodo prouinciali sancitum est, mulctetur, verum etiam ab ordinis sui munere suspendatur ipsius episcopi arbitrato.

Decretum V.

QVI ecclesiasticum beneficium obtinet, cui id oneris iniunctum est, vt rector vel toto anno, vel certis diebus Missam celebret; is singulis mensibus saltem semel

ANNO
CHRISTI
1569.

Missam, quæ de defunctis dicitur, pro illis mortuis celebrat, qui vel illud dotarint, vel aliquid ei legarint, vel donarint; idque, nisi sapius pro mortuis celebrare debet, vel ex institutione, vel ex alia oneris sibi iniuncti ratione.

Decretum VI.

CUM corpus Iesu Christi Domini sustollendum est in Missa conuentuali, & in ea item Missa, quæ in vnaquaque parochiali ecclesia a parochio celebratur, tum signum sono campanæ detur, cuius soni significatione fideles, qui in ecclesia Missæ sacrificio tunc non interfunt, admoniti, ad tanti tamque magni mysterii ac beneficii recordationem animum excitantes, mente supplici religiosas preces pie adhibeant.

Decretum VII.

QUÆ processiones post solennem illam, quæ mane in celebratione corporis Domini fit, vel eodem die, vel reliquis sequentibus septem diebus obiri solent, eæ ne fiant, nisi quibus ecclesiis episcopus concesserit, iisque facultatem tantum det, vt mane, non a prandio habeantur, nisi temporis iniuria impediret quo minus mane obiri possent.

Decretum VIII.

CUM primum metropolitani literis Concilii prouincialis celebrandi dies episcopis significata erit, illud ipsi curent, vt in omnibus & vrbis & diœcesis suæ parochialibus ecclesiis, quinta quaque feria, in singulas hebdomadas, quoad illud de more absolutum ac dimissum erit, Missa de Spiritu sancto celebretur; in cathedrali autem, & collegiatis ecclesiis processionum præter ea munus singulis diebus dominicis obeatur: ex animoque preces fiant pro optimo ipsius Concilii euentu. Hoc idem plane seruetur, vbi a proprio episcopo diœcesanæ Synodi celebrandæ dies indicta erit.

Decretum IX.

CLERICVS cum in aliquam ecclesiam vel ad processiones, vel ad stationes obeundas, vel ad funus conuenit, illud meminerit, se esse in domo Dei sancta, quæ domus est orationis. Quare nullus cuiusuis ordinis clericus aut sacerdos in ecclesia deambulet: nec in confabulationibus & congressibus, eo loco indignis, versetur: sed vnusquisque aut solus, aut comitibus, sociisque aliis adiunctis,

religiosas preces Deo in causa adhibeat, quamobrem clericus vniuersus conuocatus est.

ANNO
CHRISTI
1569.

Cum autem statio celebratur, ne vllus interim clericus extra ecclesiam maneat, sed omnes intus sint, omnique pietatis consensione Deo statutas illas preces canant.

Decretum X.

SEXTA quaque feria, in singulas hebdomadas, paulo ante horam nonam, signum in vnaquaque ecclesia, campanæ sono detur, quo fideles admoniti eadem hora Iesu Christi Domini passionem omni intima mentis pietate recolant; terque orationem dominicam, & salutationem angelicam ex animo pronuntiantes, quadraginta dierum indulgentiam, quam in sua quisque episcopus diœcesi concedet, consequantur.

Decretum XI.

EPISCOPI curent, in sua quisque diœcesi, vt officia diuina, quæ singulis canonicis horis præstari debent, & publice in ecclesia, & priuatim a singulis sacerdotibus clericisve inferioris ordinis, qui illa obire debent, celebrentur & peragantur ad præscriptam breuiarii Romani nuper editi rationem: nisi tamen ecclesiæ eiusmodi sint in quibus ex veteri consuetudine, vt summi pontificis Pii quinti literis, eo nomine confectis, cautum est, alius ritus aliaque ratio adhibeatur. Si vero secus a quibusdam factum erit, cum isti, vt eisdem summi pontificis literis nominatim sancitum est, horarum canonicarum officio, quod debent, non satisficient; eos ipsos episcopi pœnis iis mulctent, quæ Lateranensi Concilio a Leone X. & prouinciali Synodo superiori contra clericos constitutæ sunt, qui canonicarum horarum officium intermittunt.

Decretum XII.

IN vnaquaque plebe episcopus duos, vnumve saltem sacerdotem, ecclesiasticorum rituum vsu peritum, constituere curet, qui alios sacerdotes & clericos ceremoniarum, quæ in Missa, & in diuinis officiis rite obeundis requiruntur, disciplina instruant diligenter. Qua in re libellus de Missæ ceremoniis adhibeatur, qui nostra cura conscriptus in lucem prodibit.

Decretum XIII.

IN singulas hebdomadas canonici cuiusvis ecclesiæ ca-

ANNO
CHRISTI
1569.

pitulum habeant ; in quo cum quærat , an superioris Concilii decreta de diuinorum officiorum ratione seruentur ; an si qui item errores in sacrarum ceremoniarum ritu commissi sint ; tum legatur pars aliqua earum rerum , quæ de vita & honestate clericorum nostris constitutionibus præscriptæ sunt , vel illarum , quæ catechismo Romano , aut aliis item libris expressæ ad Christianæ pietatis doctrinam , vitæque ecclesiasticæ disciplinam & rationem pertinent : tum etiam in aliis spiritualis vitæ exercitationibus ipsi versentur : idque omne prout episcopo , capitulive præfecto visum erit. Quo in capitulo ne quidquam aliud quod ad rerum temporalium curam , ac procurationem pertineat , prius agatur geraturve , quam ea tractationis ratio habeatur , quæ tota in rebus spiritualibus posita sit.

Decretum XIV.

CANONICI mortui funus , eiusve , qui eiusdem ecclesiæ , in eave , dignitatem obtinebat , capituli sumptibus a reliquis canonicis fiat ; tum pro eius animæ salute Missa conuentualis celebretur ; & vnusquisque item canonicus , ministerve eiusdem ecclesiæ , qui sacerdos sit , Missam itidem pro eo celebret.

Decretum XV.

PAROCHVM vrbani ægrotantem & is qui vicinior est parochus , & cleri in illa regione , vbi æger est , præfectus ; diocesanum vero itidem & vicinior parochus , & plebanus , vel archipresbyter , vel præpositus , in cuius plebania , aut archipresbyteratus , præposituræve finibus ægrotus habitat , statim inuisant ; cum eius ægritudinem , morbumve acceperint ; tum post crebro ad eundem veniant : illaque omnia officia præstent , quæ ad animæ salutem eitum maxime necessaria sunt ; sacram eucharistiam , & , cum opus erit , sacrum extremæ vnctionis oleum idem parochus vicinior eidem ministret ; & illius morientis animam Deo religiosis precibus commendet. Eius mortui funus vniuersi illius regionis , in qua ille habitarat , præposituræve , plebanatus , aut archipresbyteratus parochi obeant ; nisi foraneus illius regionis vicarius minorem numerum statuendum censuerint.

Primo item post eius obitum die , eorum vnusquisque pro ipsius animæ salute Missæ sacrificium faciat. Quod si eo

die pro mortuis fieri ex ecclesiæ instituto vetitum sit ; alio proximo die , quo interdictum non sit , omnino fiat.

ANNO
CHRISTI
1569.

Decem præterea ad summum dierum spatium omnes in ecclesiam conueniant , quæ eis a clericorum regionis præfecto , aut vicario foraneo præscribetur. Quæ in ecclesia pro mortuo rectore Missam conuentualem solenni ritu celebrent : tum supplicationibus & precibus Deum pie sancteque orent , vt orbatogregi rectorem dare velit iuxta cor suum.

Quicumque vero eiusmodi pietatis officia præstiterint , eorum nomine causare nihil neque exigant nec petant.

Is vero cui vacantis ipsius parochialis ecclesiæ administratio commissa est , fideles illius parochiæ incolas sæpe hortetur , vt omni intima animi pietate a Deo rectorem precentur , qui illius ecclesiæ curationem gerere recte possit.

Decretum XVI.

CANDELÆ , cerei , & quæ intortitia vocantur , in mortui funere adhibita , superioris Concilii decreto sacristiæ illius ecclesiæ addicta , in qua funus fit , aut mortui corpus in sepulturam traditum est , si quæ in Missarum celebratione , & reliquis diuinis eiusdem ecclesiæ officiis supererunt , ea omnia vel ipsius ecclesiæ rectori , vel iis ad quos ante illius decreti promulgationem eiusmodi candelæ , cereique pertinebant , in alium eiusdem ecclesiæ usum , vel ad suam etiam vitæ sustentationem , arbitrato suo , conuertere liceat.

Decretum XVII.

QUÆ superiori prouinciali Synodo decreta sunt ad tollendas rectorum ecclesiarum in exequiis & funere partiones , & exactiones illicitas , aut quæ simoniacæ labis , vel sordidæ auaritiæ suspensionem afferrent ; ea a plerisque in eam partem accipi animaduertimus , vt occasione inde sumpta , ecclesiæ , non seruato piarum consuetudinum usu , debitis elemosynis defraudentur. Quare episcopus habita & locorum & personarum ratione in funeribus , & exequiis , quæ pia instituta & consuetudines laudabiles sibi videbuntur , arbitrato suo seruari iubeat sacrorum Canonum auctoritate ; contumacesque compellat omni iuris remedio.

Decre-

Decretum XVIII.

ANNO
CHRISTI
1569.

CVM Christianæ pietatis rationi illud alienum sit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quæ non modo religionem non excitant, sed per ea intuentium mentes facile incidunt in fœdas turpesque cogitationes; propterea, ne quis ad illa ornanda peristromatis aulæisque vtatur, quæ obscœnis figuris intexta sint; neque item pictas imagines, & signa adhibeat, quæ vel Ethnicorum hominum, vel aliarum rerum, loci sanctitati repugnantium, formam ac speciem præ se ferant; in omni præterea publicarum supplicationum, processionumve apparatu, quæ obscœnarum rerum speciem ostendunt, ea ne adhibeantur.

Decretum XIX.

QVÆ pallia, aliaque sacra indumenta, altarium vsui ac ornatui addicta sunt, ea ad sedis episcopi, alteriusve hominis ecclesiastici, vel laici quavis dignitate præditi apparatus, aut ad funeris exequiarumve pompam, aut aliarum rerum, quæ profanæ sint, vsum, siue ornamentum ne adhibeantur.

Decretum XX.

QVÆ vestes & ornamenta cuiusvis generis, ad vsum sacrum comparata, & ecclesiæ instituto benedici debent, ea in Missæ sacrificio, ceterisque diuinis officiis ne prius adhibeantur, quam solennibus precibus ab episcopo, vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta sint.

Decretum XXI.

LIBRI sacri veteris & noui testamenti, volumina item sanctorum patrum nostræ fidei interpretum, tum scripta etiam ecclesiastica, quibus & res & verba diuina consignata sunt, etsi temporis vetustate omnino consumpta, ad rerum tamen vilium ac sordidarum vsum ne vlllo pacto conuertantur, sed in ignem potius coniiciantur.

Decretum XXII.

ILLVD curet episcopus, vt ne laicorum hominum ædes in posterum ædificentur, quæ ecclesiarum parietes vlla ex parte attingant. Si quæ vero fenestræ, siue ecclesiasticarum, siue laicarum ædium in ipsis ecclesiarum parietibus insunt, vnde in ecclesias conspectus sit, efficiant vt duobus saltem post huius Concilii promulgationem mensibus obstruantur.

Concil. Tom. 36.

Y

*Decretum XXIII.*ANNO
CHRISTE
1569.

NE in ecclesia laici homines de rebus profanis, aut de iis quæ ad ipsam ecclesiam non pertinent, congregationes, concilia, vel quæ parlamenta publica dicunt, habeant.

Quæ vero Lugdunensi Concilio olim a Gregorio decimo, & nuper a summo pontifice Pio V. ad tollenda in ipsis ecclesiis colloquia, congressus, deambulationes, & ad earum cultum sancita sunt; in iis præstandis episcopus omnem vel maximam diligentiam adhibeat. Canonicos vero, ecclesiarumve rectores, & alios item, ad quos spectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo negligentes vel contumaces pœnis afficiat, quas illi eadem summi pontificis sanctione subeunt.

Sique præterea in iis ipsis exequendis regulares negligentes esse animaduernerit, illos ad eiusdem summi pontificis in eadem bulla præscriptum grauissime corripiat.

Decretum XXIV.

ILLVD interdicit episcopus, ne in vllis eleemosynarum oblationibus, quæ cuius ecclesiæ sunt, musica instrumenta, organo excepto, in ecclesia adhibeantur; neve alia fiant vel gerantur, quæ domo Dei indigna sint.

Ne item puellæ eleemosynas ecclesiarum, aut ecclesiasticorum hominum nomine quærissent, id quod non sine earum pudicitia discrimine quibusdam in locis introductum erat.

Decretum XXV.

EPISCOPVS ipse, tertio quoque mense saltem, nisi iusta causa impeditus sit, seminarium visitet; in eoque visitationis munere, adhibitis etiam, si modo ei videbitur, aliis doctis & piis viris, tum de magistrorum diligentia, tum de progressibus, quos & in vitæ disciplina, & in literarum studiis seminarii clerus habuerit, accurate inquiret. Idem certas seminarii clericis constitutiones præscribat; quas frequenti eorum conuentu in singulos menses legi curent; quo sæpius repetita, illorumque mentibus impressa, feruentur diligentius.

Decretum XXVI.

DIACONI, subdiaconi, & reliqui clerici inferioris ordinis confessionem, & communionem frequentent, vt

ANNO
CHRISTI
1569.

superiori Synodo præsriptum eis est. Confiteantur autem iis tantum sacerdotibus, quos ad audiendas eorum confessiones idoneos episcopus & in vrbe & in diœcesi comprobabit: dummodo talis sit numerus eiusmodi sacerdotum, vt confiteri volentes delectum habeant inter illos. Sacræ vero eucharistiæ communionem in propria parochia vel in alia ecclesia, quam episcopus statuet, diebus festis percipient, idque in Missa solenni, si modo eo loco eoque die celebrabitur.

Illius autem rei fidem tertio quoque mense episcopo exhibebunt.

Decretum XXVII.

SUPERIORI Concilio iussum est, canonicos & alios clericos sacris concionibus interesse, quod cum ab eisdem non ita præstetur vt debet, pœnis propositis id efficiendum censuimus, quod iussu & cohortationibus fieri non potuit. Quare canonici cathedralium, tum collegatarum etiam ecclesiarum, & reliqui præterea clerici, si tempore Concilii superioris constitutione præscripto, non interfuerint sacris concionibus, aut ad eas sacrarum literarum interpretationes, lectionesve non accesserint, quas ipsis episcopus præscripserit, mulctentur eiusdem episcopi arbitratu.

Decretum XXVIII.

CVRET episcopus, vt qui clerici certæ ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ii dominicis festisque singulis diebus in parochiali ecclesia, in cuius finibus eorum quisque habitat, ecclesiasticum beneficium obtinet quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ episcopo videbitur, rectori operam, atque adiumentum nauent ad diuina officia celebranda.

Qui vero certis ecclesiis adscripti sunt, in ipsis diebus ad eas conueniant, & in iis functiones eas præstent, quæ vnique eorum ab episcopo præscriptæ erunt. Si tamen iis diebus aliquando ad diuina officia obeunda, ad funeraue in alias ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat episcopus.

Rector autem in cuius ecclesiam illi conueniunt, tertio quoque mense episcopo referat, vel literis significet, non solum an huic decreto ab illis obtemperetur; verum

etiam an ea præstentur, quæ superiori prouinciali Concilio illis præscripta sunt, tum de habitu, tum de tonsura clericali, tum de eorum vitæ consuetudine.

ANNO
CHRISTE
1569.

Decretum XXIX.

EPISCOPVS sacerdotes aliquot vitæ integritate & scientia probatos in vrbe deligat, a quibus clerici inferioris ordinis, sæpe conuocati, vitæ ecclesiasticæ moribus instituantur. Eos autem ipsos clericos vniuersos semel, atque iterum, saltem quotannis episcopus ad se item conuenire iubeat, vt progressionem intelligat, quas quisque eorum ad literarum cognitionem, tum ad vitæ spiritualis disciplinam fecerit.

Decretum XXX.

VT quæ de sacerdotalibus conuentibus, in diœcesi habendis, semel superiori Concilio præscripta sunt, ea, quoad eius fieri potest, recte atque ordine gerantur, hæc eis addenda censuimus;

Ne sacerdotum conuentus festis iis diebus habeantur, quos coli ecclesiæ præcepto institutum est; nec vero illis diebus, quorum præcipua celebritas in locis agitur, vbi is conuentus iis ipsis diebus futurus esset. Parochus vero ecclesiæ, in qua eiusmodi congregatio futura est, die dominico, qui illam proxime antecedit, eius habendæ tempus populo significet, eumque hortetur, vt illo ipso die ad ecclesiam conueniat, tum vt orationum, quæ & pro viuis & pro mortuis ibi fient, particeps sit, ac indulgentiarum quadraginta consequatur, quam ab vnoquoque episcopo in sua diœcesi illis concedendam decernimus, qui diuinis officiis, tunc celebrandis, intererunt; tum etiam vt sacram concionem audiat, quæ eo tempore in Missæ celebratione habebitur. Quæ vero quæstionum explicationes singulis mensibus habitæ in iis ipsis conuentibus erunt, & si quæ præterea quæstiones in illis ipsis disputationibus inciderint, quæ non satis tum explicatæ sint, eas omnes, literis consignatas, vicarii foranei quamprimum ad episcopum mittant: cuius iudicio illæ, vel explicatæ, vel comprobatæ, in codicem, eius rei nomine confectum, quem vicarius foraneus custodiat, referatur. Ex eorum conuentuum progressu si vicarii foranei animaduernerent sacerdotes quosdam ad doctrinæ studia, in quibus maxi-

ANNO
 CHRISTI
 1569.

me versari debent, desidiam quamdam, vel negligentiam adhibere; eos ad episcopum deferant, cuius auctoritate illorum culpæ, vt opus erit, occurratur. Vt autem in iis studiorum exercitationibus vnusquisque sacerdos maiores progressus habere possit; in qua parochia quinque saltem sacerdotes erunt, eos in singulas hebdomadas bis ad priuatas inter se studiorum disceptationes parochus conuocet, in quibus vel aliquam catechismi Romani lectionem tractent; vel quæstiones aliquas de conscientia casibus explicent; vel huius, superiorisve Concilii prouincialis, aut diocesanae Synodi, quam eorum episcopus habuerit, partem aliquam studiose legant. Quod si ei parochia prope erit aliquod regularium monasterium, vbi aliquis sit ad sacrarum literarum ecclesiasticarumque rerum explicationem aptior, curent etiam illius opera atque studio adiuuari.

Ad has priuatas sacerdotalis studii exercitationes, clericos etiam, qui intra illius parochia fines habitant, adhibeant; vt eos rerum ecclesiasticarum cognomine instructiores in ecclesiis habeant.

Quicumque vero huic priuato conuentui interesse recusarit, eum parochus ad episcopum deferat, qui quo maximo poterit studio, curet vt huic decreto obtemperetur.

Decretum XXXI.

VT quod de mantelleti vsu alias prouinciali Synodo per nos decretum est executionem habeat, decernimus, vt ne quiuis alii, nisi abbates, referendarii & protonotarii eo breuiori vtantur, quam tunica talaris interior sit. Metropolitanæ autem nostræ & aliarum huius prouincia cathedralium ecclesiarum canonicis, præpositis item & aliis clericis, ecclesiastica, aut doctoratus dignitate præditis, exterioris tunicae, seu mantelli vsu concedimus, quod tamen interiorem tunicam talarem longitudine adæquet.

Reliquis autem clericis, qui hoc decreto nominatim expressi non sunt, mantelleti & mantelli vsu interdiciamus.

Decretum XXXII.

CLERICI in eo officio ne se exercent, vt vllas mulieres etiam quauis dignitate illustres, doceant legere, scribere, ve, aut canere, aliove cuiusuis generis musico instrumento sonare, nisi ii sunt, quibus ætate, moribus & vita proba-

ris, episcopi iudicio id permiffum est, facultate ab eodem scriptis data.

ANNO
CHRISTI
1569.

Ne libris item, de lasciuo cantu obscœne vel parum pudice scriptis, illi vtantur.

Decretum XXXIII.

QVONIAM superioris Concilii constitutione vetitum est, quo tempore vel sacrorum, vel funeris, exequiarumve causa in vnum clerici conueniunt, non plures ad mensam, quam sex, eosque clericos adhiberi; id cum multis locis facile præstari non queat, propterea quod ecclesiæ sæpe longius inter se distent, graueque sit clericis, de itinere fellis, mane ad ecclesiam suam reuerti, ideo liberum sit parrocho tot conuiuas habere, quot sane in mensa adhibere par esse iudicabit; & pro temporis ratione laicum etiam hominem, quem Christianæ pietatis studiosum & sacerdotali conuictu, consuetudineque dignum norit, a mensa non excludere; modo ea seruentur, quæ in parochialibus conuentibus, de frugali, clericaliue modestia nostris constitutionibus præscripta sunt; tum sacra item lectio in mensa perpetuo adhibeatur.

Quod vero de mensæ frugalitate & ferculorum numero alias superiori Concilio decretum est, id omnino sic seruetur, vt etiamsi vel vniuersitati, vel cuiuis alii, pacto, consuetudineve, aut vltima quauis voluntate certis quibusdam diebus cibum a sacerdotibus parari oporteat; in eo ab illa decreti ratione ne vlllo modo discedatur, nec sacra lectio in mensa desit.

Decretum XXXIV.

IN quibus ecclesiarum ædibus ad rectoris vsu & domicilium constitutis, & laici præterea, facultate impetrata, habitant, in iis ne propter nuptias quidem saltetur, neve comœdiæ aut spectacula agantur.

Decretum XXXV.

EPISCOPVS clericum alienum, qui in propria diœcesi deliquerit & ad suam diœcesim confugerit, proprio illius episcopo petente, & sibi de clerico, qui deliquit, citatione & contumacia, aut condemnatione fidem mittente, comprehendi & ad illum mitti curet, idque sumptibus petentis.

Decretum XXXVI.

QVI impetrata ab ecclesia discedendi facultate, ali-

quamdiu abfuerit, mensis saltem spatio, postquam redierit, episcopum de suo ad ecclesiam reditu certiozem faciat; quod si neglexerit, perinde censeatur ac si non legitime abfuerit.

TITVLVS III.

*QVÆ AD BONA ET IVRA ECCLESiarVM,
piorumque locorum attinent.*

Decretum I.

QVI deinceps ecclesiastici beneficii possessionem adipiscetur, eius beneficii titulum is, etiam ante non monitus, ad mensum ordinario suo ostendat: quod si secus fecerit, dimidia parte fructuum & prouentuum vnus anni mulctetur, qui ex eo beneficio singulis annis percipiuntur; tum omnibus iuris remediis titulum exhibere cogatur.

Decretum II.

CAVEANT episcopi, ne passim atque indistincte omnes beneficiorum ecclesiasticorum cessiones admittant; sed in iis solum casibus, qui summi pontificis Pii V. literis expressi sunt; meminerintque excommunicationem, quæ earumdem literarum sanctione contrahitur, apostolicæ sedi referuari.

Decretum III.

SACRI Tridentini Concilii auctoritate, ea cathedralium & collegiatarum ecclesiarum statuta constitutionesve quascumque, etiam iureiurando & quavis auctoritate communitas, consuetudinesque illas, etiam immemorabiles, quæ etsi minus expressam simoniam, at sordidam tamen auaritiam præ se ferunt, antiquamus, abrogamus, atque rescindimus, quibus illud inductum est, vt qui nuper in canonicorum capitulum, aliorumve ecclesiasticorum hominum collegium adscriptus, capitulique, aut collegii iudicio ad ea canonicalia, aut alia, quæ ad eos pertinent, obeunda munera idoneus comprobatus est; sex tamen mensibus, qui probationum nomine vocantur, choro inseruire ante debeat, quam distributiones quascumque, etiam quotidianas, percipiat; aliisque canonicis, vel aliis eiusdem collegii hominibus accrescat; quæ portio sibi, eo temporis spatio inseruienti, iure obueniret. Illudque in perpetuum iube-

mus, vt in alicuius ecclesiæ canonicorum capitulum, aliudve ecclesiasticum collegium cooptatus, cum admissus comprobatusque erit ad muneris sui functiones, is statim particeps sit residentiæ fructuum, quotidianarumque distributionum, quæ ab iis, ad quos spectat, eidem præstentur pro ratione canonicarum horarum, quarum officium deinceps in ecclesia ille obierit.

Quicumque illas constitutiones, statuta, & consuetudines hoc decreto abrogatas seruarint, contra eos simoniae poenis, quæ Canonum iure & summorum pontificum constitutionibus statuta sunt, ad Tridentini Concilii præscriptum agatur.

Ne huic autem decreto fraus fiat, hoc statuimus, vt quoties is, qui in eiusmodi collegium cooptandus erit, eiusdem collegii præfectum conuenerit ad se probandum, huius probationis examen intra octo dies de eo habeatur: alioquin probationis ius episcopi sit. Quod si octo illis diebus, habito examine, is probatus non sit, sibi que persuadeat id iniuste factum esse, ad episcopum confugiat, qui, habitis de eo examinis quæstionibus, si iniuste repulsam illum tulisse animaduertit, capitulum, collegiumve compellat ad eum recipiendum.

Decretum IV.

QUIBUS in ecclesiis ea vel constitutio, vel consuetudo est, vt canonicus nuper creatus quos fructus præbendæ suæ primo anno percipiet, eos omnes, vel aliquam eorum partem fabricæ ecclesiæ, aut sacristiæ, aliive pio loco soluat; in posterum illa ita seruetur, vt si ei præbendæ onus pensionis seu reservationis fructuum omnium, alicuiusve partiseorum impositum est, is pro rata solum fructuum, quos libere percipiet, soluat; fideiussore tamen caueat, se reliquam item fructuum illius præbendæ partem soluturum quamprimum vel morte, vel concessu, remissioneve eius, cui fructus reseruati sunt, quive pensionem obtinet, adipiscetur. Eam vero fructuum partem, quam soluere debet, ne soluere prius cogatur, quam illorum percipiendorum dies venerit; sed aut fideiussorem det, se eo ipso tempore statim soluturum, aut episcopus apud aliquem illos sequestri nomine asseruari curet, donec quod piis illis locis debebitur, persolutum erit. Curet autem episcopus,
vt fru-

ANNO
CHRISTI
1569.

vt fructus & cuiusvis generis prouentus, ad sacristiam pertinentes, ne in alios sumptus, nisi in ipsius sacristiae usum erogentur; ideoque quotannis cognoscat, quomodo distributi, & quas in res erogati illi sint. Liceat tamen eidem episcopo de capituli consilio eos fructus in fabricae, vel rei alterius, ad eam ipsam ecclesiam spectantis, usum aliquando conuertere, si modo sacristiae minus tunc opus esse iudicarit.

Decretum V.

NE ecclesiasticorum beneficiorum bona patronis, neve item eis, quorum cessione ea beneficia obtinentur, neque illis praeterea, qui primo, secundoque consanguinitatis gradu cum eisdem iuncti sunt, ne per suppositas quidem personas, ac ne ad breue sane tempus locari liceat, idque nisi cognita prius ecclesiae utilitate episcopus data scriptis facultate concesserit. Quicumque secus fecerit, fructibus unius anni mulctetur, quos ex eorum beneficiorum praediis bonisve capit.

Inquirat praeterea episcopus diligenter, an aliqua simoniae labes contracta inter eos sit.

Decretum VI.

SI canonicorum, aliorumve ecclesiasticorum hominum collegium, aut moniales, aut alii quiuvis homines, nulla legitima superioris auctoritate, bona ecclesiastica permutarunt, vel alio quouis pacto alienarunt, aut in posterum id committent, cogat episcopus tum eos, qui alienarunt, contra illum agere, qui talia bona detinet, vt ea restituat; tum detinentem compellat, vt ipsa vna reddat cum fructibus non iure perceptis. Quicumque hac in re sibi non obtemperarint, eos anathemate feriat, aut interdicit, ex Canonumque sanctione aliis praeterea poenis afficiat; ac permutationem item eam, aliamve quamcumque alienationem irritam, planeque nullam declaret.

Decretum VII.

BONORVM ecclesiasticorum quauis alienatio, ea lege confecta, vt superioris auctoritate muniatur, si is, cui alienata sunt, antequam contractae alienationi eiusmodi auctoritas accesserit, in eorum possessionem ingressus est, irrita, & nulla ab episcopo declaretur; & qui ea possidet, a possessione statim amoueat; & qui pra-

terea alienarit, ex Canonum sanctione puniatur.

Decretum VIII.

ECCLESIASTICA bona quouis nomine alienata, quacumque ratione ad ecclesiam redierint, etiamsi alicuius ecclesie bonis incorporata non sint, ne tamen amplius ad longum tempus locentur, neve quouis nomine alienentur, nisi illud vere tunc ecclesie utilitati aut necessitati sit.

Decretum IX.

LOCATIO bonorum ecclesiasticorum ad longum tempus facta, cum ex Tridentini Concilii auctoritate recognoscenda erit, ne episcopus, qui bona ipsa locarit, quive eius locationis commissarius aut executor fuerit, causam diiudicet, sed huius locationis recognitio ad episcopum vicinorem pertineat, tum ad eos qui his locationis causis recognoscendis in eiusdem episcopi vicinioris diocesi preefecti fuerint.

Decretum X.

VT bonorum ecclesiasticorum, quae vel in emphyteusim tradita, vel ad longum tempus alio quouis nomine data sunt, memoria, quoad eius fieri potest, conseruetur; ecclesiasticus quouis homo, cui aliquid in singulos annos eo quouis nomine soluitur, cum primum id exiget, notarium adhibeat, a quo instrumenti fide testatum fiat quidquid ab eo, qui solvere debet, ille acceperit; & cuius fundi, vel vineae, vel prati, vel aedium, aliarumve rerum ecclesiasticarum nomine exegerit, idque, nisi qui ea ecclesiastica bona conductionis nomine nunc possidet, illum tamquam directum illorum bonorum dominum notarii publici fide recognouerit, eadem diligenti, vt supra, descriptione praediorum adhibita.

Quod si quis clericus, cuius hoc interest, in huius rei cautione adhibenda negligens erit, dimidia parte fructuum vnus anni mulctetur, quos ex eo beneficio consequeretur. Quae autem huius rei causa, vel confessiones, vel recognitiones instrumenti fide conficiantur; earum exemplum ille clericus, ad quem spectat, spatio mensis episcopo tradat in archiuo asseruandum.

Decretum XI.

VSV & diuturna consuetudine compertum est, quantum ecclesiis detrimenti damnique saepe importet illa

ANNO
CHRISTE
1569.

ANNO
 CHRISTI
 1569.

prædiorum ecclesiasticorum locatio, quæ ad certum tempus pactionibus iis iniri solet, vt meliora reddi liceat, ac interdum ea conditione, vt qui sumptus facti sunt, ne possint, nisi in ipso extremæ locationis tempore, recuperari; & qui item conduxerint, eiici amouerive a possessione ne possint, nisi quidquid in illis melioribus reddendis pecuniæ erogarint, quidquidve sumptus fecerint, id omne receperint. Quare nos ecclesiarum vtilitati consulentes, & huic rei, vnde tantum detrimenti, tantumque incommodi ipsis ecclesiis accidere sæpe solet, quantum in nobis est, occurrere volentes, ita statuimus;

Quæcumque ecclesiasticorum prædiorum eò locationes ad certum tempus in posterum pacto fient, vt illa meliora reddi liceat, & quidquid in illis faciendis restituendisve erogatum sit, id ei, qui conduxit, solui oporteat, hæc inita locationum pactio, ne ius tribuat faciendi impensas in quouis ædificii genere vtilis, nisi eas quæ maiorem summam non excedant, quam illa sit, quam conductor retinendo singulis annis, quibus firma est locatio, tertiam partem eius, quod locationis nomine soluere debet, recuperare possit. Eam autem ipsam tertiam partem quolibet anno retineat, quoad, quidquid erogarit, ipse recuperet.

Si quæ vero impensæ, ad vsum necessarium pertinentes, factæ sint, ad quamcumque summam perueniant, tum ob eiusmodi impensas conductor eadem ratione partem tertiam sibi in singulos annos retineat. Sin autem ad sumptus, qui necessario facti sunt, recuperandos non satis fuerit ea tertia pars; ne, completa etiam locationis die, a prædiorum possessione, qui conduxit, antequam ei satisfactum sit, amoueatur: sed ecclesiæ rectori liberum sit, atque integrum, aut comparata aliunde pecunia, aliave quauis ratione ipsa prædia de conductore redimere, aut eadem illi ipsi conductori iterum, consentiente episcopo, locare; idque tot annis saltem, vt tertiam partem ad minimum in singulos annos eius rei retinendo, quam locationis nomine soluit, id omne, firma adhuc locatione, recuperet quod ipse erogarit.

Si vero qui his conditionibus conduxerint, tertiam ipsam partem quotannis non retinuerint, ne ius sit eis ab ecclesia, nec a rectore, qui succedet, partem, quam non

retinuerint, repetendi; sed eorum culpæ adscribatur.

In iis etiam locationibus, quæ a rectoribus, iam ad tempus, ita inita sunt, vt conductores prædia meliora faciant; huiusque pactionis e vi atque ratione ædificia facta tecta que sunt, vel in posterum conductoris sumptibus meliora reddantur; hos sumptus, quos fecerit conductor, ea ratione recuperet, quæ a nobis hoc decreto præscribitur: nisi conuentum sit, vt breuiori tempore soluantur, quam a nobis statutum est.

Quod si is, qui iam conduxit, & prædia meliora fecit, tertiam eam partem retinere nolit; sed vna tantum solutione sibi restitui velit id omne quidquid iam erogarit, partem illam, quam sibi retinere licet, apud hominem aliquem, cui tuto committi possit, quolibet anno deponat, vt sperari aliquando possit, prædia ipsa ecclesiastica recuperari aliqua ratione posse.

Si vero conductor eam tertiam partem non deposuerit, sed rectori ecclesiæ soluerit; rector, qui succedet, illam ab eo repetere possit, aut in rerum, quæ meliores factæ sunt, rationem referre; rector autem, qui tertiam hanc partem temere receperit, dimidia parte fructuum, quos quolibet anno ex ipso beneficio ecclesiastico percipit, singulis annis mulctetur.

Si qui præterea, ob sumptus in prædiis quibusuis ecclesiasticis factos, creditores sunt; eaque prædia non ipsi, sed ecclesiæ rector quauis ratione possidet, ne ea hypothecæ diutius sint, (id quod mutua quadam collusionem aliquando factum est) in hac ipsa re id curet episcopus, vt eadem tertiæ partis annua solutione, quidquid in sumptus erogatum est, etiam fructibus sequestri nomine depositis, aut alia ratione eis restituatur.

Liberum tamen sit episcopo in his omnibus, si quando pro beneficii tenuitate, aliave iusta causâ, aliquid minus tertia ea parte præscripta in singulos annos solui aut retineri consueuerit, id arbitrio suoscruptis concedere.

Vt vero hoc decretum omnibus notum sit, ac plane perspectum, illud nostra auctoritate vulgariter redditum, ab omnibus & singulis vrbis & diœcesis parochis, & festo primo die, postquam ipsi acceperint, publice in eorum ecclesiis legatur, ac populo frequenti recitetur.

ANNO
CHRISTI
1569.

Decretum XII.

Q V I B V S cancellariæ episcopalis munus commissum est, ipsimet in ea officii exercitatione versentur; si negotiorum tamen multitudo postulat, alios, episcopi iudicio comprobatos, sibi in auxilium adhibere liceat.

Decretum XIII.

E P I S C O P V S, qui causis iure permissis subsidium caritativum exacturus est, antequam illud sibi persolvi curet, clerum, eiusve procuratores, aut negotiorum gestores conuocet, eisque cum causam exponat, quamobrem illud petere atque exigere cogatur, tum humaniter eosdem cohortetur, vt sibi sponte subueniant. Ne vero maiorem summam sibi solui curet, aut patiat, quam Benedicti duodecimi constitutione, cuius initium est; Vas electionis; præscriptum est: idque nisi consuetudinis ratione aliud obseruatur. Qui contra fecerit, hæc ei poena sit, vt & restituat quod perceperit, & aliam præterea poenam iure expressam luat superioris arbitratu.

Decretum XIV.

C V M primum aliquis huius prouinciæ episcopus mortem obierit, archiui episcopalis clauis notarii publici fide, vna capituli vicario, altera vni de capitulo, ad quem vel officii ratione, vel consuetudine pertinet, sique nemo talis est, alii antiquiori residenti tradatur; ab eisdemque vna & item altera asseruetur, quoad alius episcopus creabitur, cui illas restituant, & rationem de scriptis in inuentario notatis, eorumque custodiæ commissis, eidem reddant.

Decretum XV.

N O N N V L L I homines ad id temeritatis sæpe veniunt, vt cleri mortui bona inuadant, vnaque cum iis illa sæpe, quæ etiam ecclesiæ ministris, in mortui locum succedentibus, debita sunt, & ecclesiæ item, cui, dum in vita ille esset, inseruierat, bona sacrilege subripiant; quare poena excommunicationis latæ sententiæ veramus, ne clerici mortui, qui dum viueret ecclesiasticum beneficium obtinebat, bona, ad ecclesiam eiusve ministros pertinentia, quisquam temere inuadat atque auferat.

Decretum XVI.

H E R E S vltimarumve voluntatum executor, si quæ

piarum causarum nomine legata relictæ sunt; ea anni spatio ad summum, aut tempore ab ipso testatore præscripto, non præstiterit, ab episcopo, ut ratio iuris postulat, pœnis, ipso iure constitutis, omnino cogatur piam testatoris voluntatem explere. Ne vero præscriptum illud vel a iure, vel a testatore tempus ab episcopo prorogetur, nisi sibi constiterit, quæ earum causarum nomine relictæ, aut legata sunt, vere præstari non potuisse.

Episcopus vero in parochiis, ubi opus erit, duos probatæ vitæ homines, pietatis amantes, & auctoritate præditos deligat, quorum opera, studio, atque adiumento ad piorum locorum, piarumque causarum iura persequenda utatur, quoad expedire visum sibi erit.

Decretum XVII.

NE notarii, qui testamenta, codicillos, aliasve tabulas de rebus, quæ piarum causarum nomine legata relictæ sunt, vel ipsi rogati conscripserunt, vel ab aliis conscriptas apud se habent, magnos nimis labores in iis omnibus conquirendis sustineant; neve si id quod ipsis superiori Concilio præscriptum est, omiserint, excommunicationem, eodem Concilio propositam, subeant; idcirco illam sanctionem, piarum causarum nomine a nobis editam, ita interpretamur, ac moderamur, quo faciliorem etiam executionem illa habeat.

Quicumque notarii sciunt, se rogatos, testamenta, aliasve ultimæ voluntatis tabulas de rebus, piarum causarum nomine relictis, confecisse, nisi sex mensium spatio, postquam testatoris mortem scierint, illa episcopo significarint, quæcumque in ipsis tabulis a se conscriptis legata pia facta sint; ii excommunicationis pœnam ipso iure incurrant.

Qui vero in posterum eius generis tabulas, testamentave scripserint, eandem pœnam ipso facto subeant, nisi tribus post mensibus, quam testatoris mortem cognoverint, pia legata, relictæ, episcopo denuntiarint. Hoc autem de sex & trium mensium spatio decretum vim tantum habere statuimus, cum primum Concilium hoc in lucem emissum erit, ac promulgatum.

Vt autem notariorum, qui iam mortem obierunt, exemplaria, & quævis alia scripta, quibus res, piarum

ANNO
CHRISTI
1569.

causarum nomine relictæ, aut legata, notata, ac descripta sunt, conquiri possint; episcopus propositis etiam pœnis & censuris, eam quæ sibi facilius videbitur, ineat rei perficiendæ rationem. Qui notarii præterea ex superioris Concilii decreto excommunicationem subierunt, episcopus eos absolutionem humiliter petentes a censuris absoluat, si modo ipsius episcopi arbitratu ante satisfecerint, ad decreti huius præscriptum.

Decretum XVIII.

PROHIBeat episcopus, ut bona, census, prouentus, aliaque eius generis, quæ ad ecclesiarum fabricas quauis ratione pertinent, ab earum præfectis, aut ministris ad alios usus auertantur quam institutum est, aut certe debent. Idem præterea ex Tridentini Concilii præscripto fabricarum redditus in usus ecclesiæ necessarios atque vtilis, ut expedire magis visum fuerit, erogari curet.

Decretum XIX.

QUI bona ecclesiæ, hospitalium, aliorumve piorum locorum, siue solus, siue vna cum aliis administrat; si vel ipse, vel per interpositam personam ea emerit, aut emphyteusis locationisve nomine conduxerit; ab eo administrationis munere statim amoueat; nec dignus in posterum censeatur, cui talium rerum procuratio, administratiove demandetur; cum eoque præterea ex iuris præscripto agatur.

Decretum XX.

EPISCOPVS id sedulo prohibeat, ut quæ fabricæ, hospitalia, sodalitates, & quæ alia cuiusvis generis pia instituta non sunt ad pecuniam mutuo dandam, eorum administratores ne vlla causæ specie cuiquam homini, nec etiam vniuersitati loci, aut viciniis dent mutuo.

Quod si ipsi administratores mutuo vel dederint, vel, quod grauius est, ab iis locis sumpserint, ab earum administratione statim amoti sint, indignique censeantur, qui per sex annos illorum, aliorumve piorum locorum administrationem gerant. Tum etiam illorum præfectus, quouis nomine vocetur, qui huic rei consenserit, excommunicationis pœnam subeat.

Decretum XXI.

NE quisquam pecuniam apud montes pietatis depo-

nat, vel eidem mutuo det, vt inde aliquid, ne minimum quidem lucri, aut eius, quod interest nomine percipiat. Qui vero ex pacto quidquam ea causa perceperit, quod montis pietatis pecuniam vel mutui, vel depositi nomine dederit; cum eo tamquam cum vsurario homine agatur ad iuris præscriptum.

Quæ præterea de montibus pietatis decreta superiori Concilio sunt, ea episcopus obseruari curet vel diligentissime; compellatque illorum institutiones sibi ab administratoribus ostendi atque exhiberi.

Decretum XXII.

SODALITATES quascumque, seu confratrias, quæ disciplinatorum nomine vocantur, episcopus, vt Tridentino Concilio iussum est, visitet; librosque vel constitutionum, vel meditationum, orationumve, si qui in eisdem extant, studiose recognoscat, ne quid falsum, commentitiumve, aut apocryphum in illis sit; & si quæ inuenerit, quæ emendationem desiderent, illa vel omnino tollere, vel emendare curet.

Efficiat præterea vt confratres, etiam nominatim non vocati, ad statas & solennes processiones accedant, easque recte atque ordine obeant; vtque non mercede conducti, sed pietatis gratia flagella sibi adhibeant.

Easdem item confratrias in eam pristinam disciplinarum regulam redigere curet, quæ iussu nostro recognita & emendata, & huius temporis rationi accommodata, ad communem earum sodalitatum vsum edetur.

Si quæ vero hoc decreto præcepta illi vel contempserint, vel neglexerint, aliaque non obierint, quæ ad eorum sodalitatis officium pertinent, pro rei grauitate seuerius ab episcopo corripiantur; sin autem emendari nulla alia ratione poterunt, eorum sodalitates extinguantur eiusdem episcopi iudicio.

CAPITA QVÆDAM
AD MONIALES PERTINENTIA.

Caput I.

QVOD de certo monialium numero singulis monasteriis constituendo Tridentina Synodus decreuit; quod-

ANNO
CHRISTI
1569.

quodque item summus pontifex Pius V. de monialium, etiam earum quæ conuersæ dicuntur, clausura, literis editis, sanxit; id vtrumque episcopus quam diligentissime potest exequi curet. Quod si aliquid obstiterit, quo minus illud a se præstari queat; ipsum summum pontificem sex mensium spatio consulat, idque exequatur, quod sibi ea de re ab illo rescriptum erit.

Hancque ipsam in iis exequendis diligentiam a regularibus præstari idem sedulo studeat.

Caput II.

UT Tridentinæ constitutioni, quæ est de reformatione regularium capite decimosexto, fraus nulla fiat; illud episcopus, pœna anathematis & dantibus & recipientibus proposita, interdicit, ne moniales, aut puella quæ regularem habitum in earum monasterio susceptura est, parentibus, vel consanguineis, vel curatoribus, nec vero ab aliis, quibus ipsi ob id sponcione caueant, pecuniam mutuo, aut depositi, aliove quouis nomine sumant, antequam illa professionem regularem confecerit.

Episcopus præterea tum impensas æstimet, quæ & in religionis ingressu, & tempore professionis fieri solent pro vestitu, aut pro aliis rebus, ad ipsius puellæ, vel monasterii usum commoditatemve pertinentibus; tum pecuniæ etiam summam præscribat, quam puella alimentorum nomine monasterio det; nisi census, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, eiusdem iudicio, ad ea alimenta satis sint, monasterio attribuantur.

Ea autem omnis pecuniæ summa, eo nomine ab episcopo decreta, re ipsa apud certum hominem, & virum bonum deponatur, qui professione confecta, illam statim monasterio tradat, vt decretum est superiori Concilio.

Caput III.

FACULTAS superiori Concilio permessa, vt moniales organista sonandi artem, episcopi concessu, docere possit, abrogata sit, atque ita, vt nemini, nec viro, nec feminae, etiam cuiusuis superioris facultate, ad monasteriorum quoduis accedere fas sit eius rei causa: sed quæ monialis vel organo sonandi, vel musicæ artis perita est, alias moniales instruere poterit.

Concil. Tom. 36.

A a

*Quæ generatim ad hæc decreta pertinent.**Decretum I.*

QVÆCVMQVE his nostris, aliisque superiori Synodo provinciali editis constitutionibus decretisque sancita sunt, ea omnia in sua quisque episcopus diœcesi diligenter obseruet, & ab aliis, quorum interest, seruanda curet omnibus iuris remediis.

Vt autem, quæ in hac provinciali Synodo decreta sunt, ad ea præstanda, vlla ignorantie excusatione nemini huius provincie homini uti liceat; illud edicimus, ut quo primum die in lucem emissa, ad nostræ metropolitanæ ecclesiæ valuas affixa erunt, tunc duorum mensium spatio omnes se & his decretis, & si contra quidquam admiserint, pœnis, ac mulctis, quæ in eis constitutæ sunt, obstructos esse sciant.

Ab eo etiam affixionis & promulgationis die tempus eorum decretorum inchoari decernimus, quibus certo præscripto dierum spatio aliquid præstari iustum est.

Vnusquisque præterea episcopus ea omnia in proxima diœcesana Synodo legi ac recitari iubebit, & si ita expedire censuerit, suæ etiam cathedralis ecclesiæ valuis proponi; quo studiosius omnium animis præcepta eorum tradantur.

Singulæ item & cathedrales, & collegiatæ, & parochiales ecclesiæ hæc ipsa decreta, certo loco recondita, perpetuo asseruari curent.

Decretum II.

SI quæ in his decretis difficultas orta ante erit, quam alia Mediolanensis provincie Synodus habeatur; eius difficultatis, tum omnium, quæ in ipsis decretis tradita sunt, interpretationem, & explicationem nobis referuamus, salua semper sedis apostolicæ auctoritate.

Decretum III.

QVA debemus humilitate & obedientia, sanctæ sedis apostolicæ omnium ecclesiarum matris & magistræ iudicio, atque auctoritati, omnia & singula quæcumque in hac provinciali Synodo sancita, decreta, actaque sunt, semper emendanda & corrigenda subiicimus.

Decretum IV.

QVONIAM denique ob publicam huius provincie &

GREGORII PAPÆ XIII. VITA. 187

ANNO
CHRISTI
1569.

priuatum etiam vniuscuiusque ecclesiæ vtilitatem a summo Romano pontifice multa petenda sunt, decernimus, quidquid ab eo communibus nostris, & qui adsunt, episcoporum literis petetur, illud omne Concilii huius nomine, atque auctoritate ita factum intelligi, ac si publice in sessione postulatum esset.

V I T A

ANNO
CHRISTI
1572.

GREGORII PAPÆ XIII.

GREGORIVS XIII. patria Bononiensis, Christophoro Boncompagno parente natus, qui Hugonis nomine appellatus, honeste educatus, & liberalibus disciplinis optime instructus, in iurisprudentia doctorali laurea insignitus; multis officiis & dignitatibus sub variis pontificibus magna cum laude perfunctus, a Pio IV. in numerum cardinalium sub titulo sancti Sixti relatus, ac in Hispaniam legatus, Pio V. e viuis sublato, successor renunciatus est 13. Maii anno Domini 1572. tempore Maximiliani & Rudolphi II. imperatorum. Pontificiam dignitatem pro tuenda & amplificanda republica Christiana admodum egregie sustinuit; qua ratione expeditionem aduersus Turcas promouere, confœderatos principes animare, & pecunia, aliisque subsidiis liberaliter iuuare cœpit, Marco Antonio Columna classi pontificiæ præfecto. Verum enimvero quia in oriente minus prospere res succedebant, sequente anno ad regem Catholicum archiepiscopum Lancianum, ad regem Christianissimum cardinalem Vrfinum legatos misit, qui eos in societatem fœderis adducerent. Sed longe aliter quam proposuerat accidit; siquidem Veneti fœdus deferentes inducias cum Turca pacti sunt. Quo intellecto optimus pontifex omnes cogitationes, curas, consiliaque eo contulit, vt imperatori succurreret, regem Christianissimum & Catholicum ad extirpandos Lutheranos & Calvinistas, quibus potuit mediis & sumptibus adiuuit. Idem quoque archiduci Carolo, & Melitenibus pietatis officium præstitit. Ad fidem catholicam tuendam propagandamque viginti duo collegia in variis regionibus erexit atque dotauit. Annonæ conseruandæ ergo publica gra-

Concil. Tom. 36.

A a ij